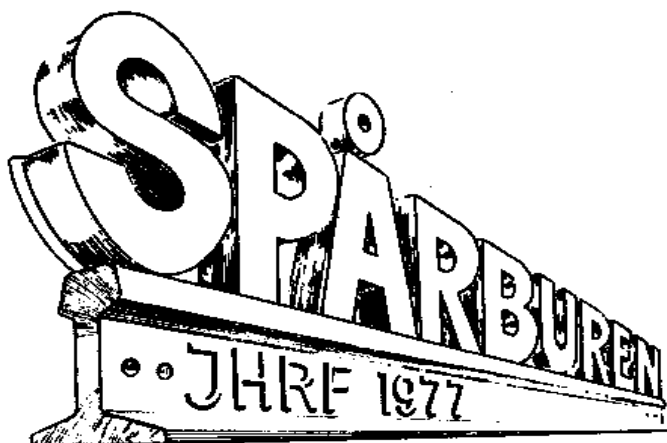

Föga periodiskt organ
för

**JÄRNVÄGS-
HISTORISKA
RIKSFÖRBUNDET**
Box 1134
171 22 SOLNA

Hemsida: www.jhrf.se
Mejl: kontakt@jhrf.se

Medlem av
* ArbetSam
* FEDECRAIL

1/13

2013-02-16

ISSN 0280-9796

Bidrag sändes till

Spåraturen
c/o JHRF, Box 1134
171 22 SOLNA
anders.svensson@jhrf.se

Redaktör (Red):
Anders Svensson

INLEDNING

Även denna gång var det förhoppningen att kunna få färdigt ett antal dokumentationer från förra året, men det har tyvärr inte hunnits med p g a bristande skrivtid (i förhållande till den mängd dokumentationer som "väller" in!). I stället har det även denna gång fått bli en Spåraturen med till stora delar färdigt, "insaxat", material som det är angeläget att få ut. Det mesta av detta har ni fått i särskilda mejlutskick, annat är nytt, men här är tanken att få det samlat.

I detta (ändå) rätt så matiga nummer kan man läsa om:

- Från styrelsen om vår- och årsmötet, träff mellan JHRFs och MROs styrelser, riksorganisationssamarbeten, förslag till styrelseledamot i ArbetSam samt Tågsläpp 2013
- Ordförandens nyhetsbrev (i repris)
- Bevarandeplan för normalspåriga godsvagnar
- Om museidagar i Gävle med upprop om deltagande
- Information om att söka arbetslivsmuseibidrag
- Artikel med dokumentation från RAÅs möte med/ för centralorganisationer som fått bidrag

Tanken är att det inom kort ska komma fler nummer av Spåraturen för att få ut dokumentationer om Transportstyrelsens branschrådsmöten m m.

FRÅN STYRELSEN

Vår- och årsmötet 2013

äger rum på Park Inn Hotel, Sjömansgatan 2, i Malmö lördagen och söndagen 2013-03-02—03 – här kommer program med hålltider:

Lördagen den 2 mars

- 12:30 – lunch på Park Inn
- 13:30 – startar årsmötet
- 15:00 – fikapaus med bakverks- och fruktbuffé
- 17:00 (senast) – slutar årsmötet

- 19:00 – möjlighet till gemensam middag – vi avser dock inte att ordna någon sådan i förväg

Söndagen den 3 mars

- 09:00 – start medlemsmöte (detta kan starta redan på lördagen med informationspunkter – Tågssomar, Tågsläpp, Almedalen, FEDECRAIL m m – om det blir tid över efter årsmötet)
- 11:00 – fikapaus med smörgås- och fruktbuffé
- 12:30 – lunch Park Inn
- 13:30 – fortsätter medlemsmötet (om behov föreligger)
- 15:00 (senast) – slutar medlemsmötet

Medlemmar m fl har fått kallelse med mer info, bl a dagordning för medlemsmötet. På lördagen (2013-03-02) har MRO sitt vårmöte i närheten (Teknikens och Sjöfartens Hus).

Vi har när detta skrivs ett anmälningssläge som kunde vara bättre, vilket innebär att blir det så här kan vi av formella skäl inte ha årsmöte – mejla snarast anmälan om deltagande till anders.svensson@jhrf.se!

Träff mellan JHRF och MRO styrelser

ägde rum i Nässjö 2013-01-26—27 och ett antal gemensamma frågor avhandlades, som centralorganisationstötet från RAÅ, Almedalen, arrangerande av kurser och seminarier, kommande vår- och höstmöten, samarbetet med övriga transport- och industrihistoriska riksorganisationer (jfr nedan), Transportstyrelseremiss m m. Det blir ett nytt tillfälle för styrelserna att träffas i samband med vårmötena i Malmö 2013-03-02.

Riksorganisationssamarbete

Som framgick av artiklar i Spåraturen 6/12 har ett antal riksorganisationer inom det "rörliga kulturarvet" börjat träffas och diskutera samarbete. Ett nytt sådant möte äger rum på Arbetets museum i Norrköping 2013-03-14 med *Transportstyrelsens utredning av kulturhistorisk verksamhet, lagfäst kulturarvsskydd för äldre fordon* (förslag från BHRF), *kunskapsbank för*

FRÅN STYRELSEN forts

maskin- och teknikhistoriskt kulturarv (Ida Wedins förstudie), K-RUT-avdrag (förslag från BHRF) och övriga frågor på agendan.

Styrelseledamot - ArbetSam

Som framhölls i MRO-Aktuellt 1/13 har "vår man" i styrelsen för ArbetSam, Hans Kihlberg, meddelat att han vid nästa ArbetSam årsmöte i maj lämnar styrelsen. JHRF- och MRO-föreningarna har nu att föra fram en lämplig kandidat. Ove Karlsson ordförande i SkLJ har vänligen tagit på sig att hantera detta, så att en stark kandidat kan föras fram till ArbetSam:s valberedning. Kontakta Ove per ove.karlsson@skara.se eller 0511-502 78. Ove vill ha förslagen senast söndagen 24 mars, men du behöver inte dröja ända tills dess. (*Ur MRO-Aktuellt 2/13*)

Tågsläpp

Nu behövs texter till Tågsläpps hemsida www.jvmv.se/tagslapp/! Skicka in er text som berättar om vad just ni tänker erbjuda på Tågsläppsdagen 2013-04-21 till mejl anders.svensson@jhrf.se!

ORDFÖRANDENS NYHETSBRÄV

Information angående det pågående arbetet med JHRF:s utbildningsorganisation

Som tidigare meddelats beslutade ett enigt höstmöte att JHRF skulle ansöka hos Transportstyrelsen om att bli utbildningsanordnare och examinator.

Det finns flera goda skäl för detta.

Dels får JHRF:s medlemmar en rejäl samordningseffekt genom att de som använder sig av denna lösning lättare kan låna personal av varandra då de är utbildade på samma sätt.

Dels hade respektive medlem själv fått betala den årliga avgiften om, totalt, 40.000 kr per organisation för att själva inneha nämnda tillstånd. Dessutom tillkommer en kostnad av 36.000 kr från och med årsskiftet 2012/2013.

Direkt efter stämman tillsattes en arbetsgrupp bestående av mig själv som sammankallande, Björn Fura, Kim Bäckström samt Rolf Ryrholm som tillsammans har arbetat fram ett regelverk och en ansökan vilken lämnades in före jul (vi sparade därmed 36 000 kr).

Senast idag hade jag kontakt med Transportstyrelsens handläggare som meddelar att hon endast funnit ett antal mindre saker av formell karaktär som behöver rättas till. Hon menar dessutom att vi har tänkt rätt i vårt tänkta sätt att bedriva utbildningsverksamheten.

Hur har vi tänkt?

Vår utbildningsorganisation är upplagd på så vis att vi "centralt" har ett utbildningsråd. Utbildningsrådet har flera uppgifter. Först och främst en sammanhållande funktion och ett övergripande ansvar för att verksamheten sköts på rätt sätt.

Vidare är det utbildningsrådet som, i samråd med de föreningar eller personer som har bäst kompetens på respektive område, tar fram utbildningsplaner för olika ändamål.

Den praktiska utbildningen sker lokalt hos respektive förening. Ibland finns lärare och instruktörer samt examinatorn i den egna organisationen (mer om vilka bestämmelser som finns för examination i ett senare skede) och ibland kan det vara så att lärare med mera måste lånas in från någon annan organisation. Utbildningsrådets funktionärer är inte de som i första hand har till uppgift att bedriva den praktiska utbildningen.

Vad innebär det för min organisation?

Först och främst innebär, vilket tidigare nämnts, en rejäl kostnadsbesparing och det innebär också att den egna organisation slipper ytterligare omfattande jobb med tillståndsansökningar och administration för utbildningsverksamhet.

Kan vi strunta i detta?

Teoretiskt sett ja, men det innebär i så fall att det inte längre är möjligt att utbilda förare för tjänst på huvudspår och signalreglerade spår över huvud taget eftersom det numera är ett krav i och med att lokförardirektivet infördes.

Vad är nästa steg?

Det återstår att se men helt klart är att detta är ett utmärkt sätt för våra medlemmar att samarbeta. Redan nu finns diskussioner om ett samarbete kring registret för kompletterande intyg, vilket alla järnvägsföretag idag är skyldiga att föra om man har förare som har ett "lokförarkörkort". I och med att SJ och Green Cargo redan har ordnat detta för sin personal och de flesta av JHRF:s medlemmar använder förare som är anställda i något av dessa företag är detta ett naturligt steg i utbildningssamarbetet.

Jag hoppas att detta är en fullgod beskrivning av utbildningssamarbetet. Har ni några frågor besvarar jag självklart dessa.

Jag nås på 0735-43 33 30 eller jonas.svartlok@jhrf.se.

(Sedan detta skrevs har frågor från Transportstyrelsen besvarats och ett antal kompletteringar lämnats in så nu verkar tillståndet vara ganska nära!; red anm.)

ORDFÖRANDENS NYHETSREVE forts

Slutligen

Till sist vill jag slå ett slag för JHRF:s kommande möteshelg den 2 – 3 mars då det är både årsstämma och medlemsmöte. Platsen är Malmö.

Extra roligt vore att se representanter för någon av de organisationer som inte deltar så ofta.

Väl mött!

Jonas Svartlok, JHRF ordförande (*Nyhetsbrev 2013-01-28*)

BEVARANDEPLAN FÖR NORMALSPÅRIGA GODSVAGNAR

Sveriges Järnvägsmuseum gav 2004 ut en bevarandeplan för normalspåriga järnvägsfordon. Denna var resultatet av flera års arbete tillsammans med bland annat JHRF, MRO och inblandade fordonsägare. Denna bevarandeplan är i behov av en uppdatering, men det vi kommer att ta tag i först är en för museitågsbranschen gemensam bevarandeplan för normalspåriga godsvagnar. 2004 behandlades dessa endast översiktligt i form av listor på vagnar utan närmare beskrivning.

För att få fram ett underlag till en bevarandeplan tänkte vi prova ett nytt grepp, att ta hjälp av Järnvägshistoriskt forum för att diskutera, debattera och lyfta fram fakta och värderingar, samt samla in kunskap om olika godsvagnar. Undertecknad kommer att under vintern och våren skapa en tråd per vagnstyp för möjlig debatt. Trådarna kommer att portioneras ut med jämna mellanrum. Med underlaget från dessa trådar kommer SJVM sedan att skapa ett utkast till bevarandeplan för godsvagnar. Detta utkast kommer sedan att remissas till bland annat MRO och JHRF för åsikter. Resultatet hoppas vi kunna presentera i digitalt PDF-format, som sedan kommer att finnas på Järnvägsmusei Vänners hemsida.

Om detta arbetssätt fungerar så räknar vi med att ta tag i tjänstefordon/banarbetsfordon och en uppdatering av den tryckta bevarandeplanen.

Vi hoppas att på detta sätt göra debatten öppen och tillgänglig. Samtidigt ber vi om ett seriöst debattklimat utan personliga påhopp eller urspårade trådar. Vi vill också framhålla att syftet med planen är ett representativt bevarande som vi som företrädare för staten tillsammans med ideella föreningar har möjlighet att ta ansvar för. Avgränsningar och begränsningar med väl underbyggda argument är då den mest värdefulla hjälp vi kan få.

Se: <http://www.jvmv2.se/forum/index.php?id=122985>

Henrik Reuterdaahl, Trafikverket, Sveriges Järnvägsmuseum (*Mejl från Henrik Reuterdaahl 2013-02-12*)

Spårburen 1/13

OM MUSEIDAGAR I GÄVLE

Hej alla vänner i museitågs-Sverige!

Den 14-15/9 har vi våra museidagar i Gävle i år. Temat är udda fordon och arrangemanget är tänkt att bli motordagsliknande med en bredd som spänner både över järnväg, väg och stationära maskiner. Jag vill ta tillfället i akt att bjuda in er att komma och visa udda fordon, och på järnvägssidan är vi inne på att fokusera på små fordon, typ dressiner, lokomotorer och små rälsbussar m m.

Upplägget är tänkt så att vi nyttjar bangården på museet rätt hårt med en kapacitetsstark pendel varje halvtimme, samt använder spår 4 (förbi Hosäter) för körning med fordon med förbränningsmotor från vändskivan vid OKB till utdraget i norr. Från vändskivan vid UGJ kör vi ångfordon till samma utdrag. Det kommer att röra sig både här och där, och därför önskar vi att fordon som besöker oss går att starta och rulla med. Vad det gäller smalspårsfordon är det inte omöjligt att vi kan ordna en snutt smalspår, men det beror också på intresset från smalspårsföreningar att visa upp sig.

Länk till det lilla som finns skrivet om detta finns här: <http://www.trafikverket.se/Museer/museidag>

Ni är varmt välkomna att höra av er till mig för en diskussion om ni är intresserade av att komma och visa något!

Henrik Reuterdaahl, Chef Tågtrafik Sveriges Järnvägsmuseum, Mejl: henrik.reuterdaahl@trafikverket.se; Direkt: 010-123 89 66, Sms: 072-235 23 43 (*Mejl från Henrik Reuterdaahl 2013-01-28*)

ARBETSLIVSMUSEIBIDRAG

Det är hög tid att ansöka om bidrag hos Riksantikvarieämbetet, se information nedan. Ansökan ska vara inne senast 18 mars!

Bidrag till arbetslivsmuseer 2013

Har du problem med länkningarna i detta meddelande hittar du informationen på <http://www.raa.se/kulturarvet/modernt-kulturarv/arbetslivsmuseer/bidrag-till-arbetslivsmuseer-2013/>

Riksantikvarieämbetet fördelar 2013 6 miljoner kronor i bidrag till arbetslivsmuseer. Syftet med bidraget är att stärka arbetslivsmuseernas möjligheter att bevara, visa och bruka industrisamhällets kulturarv. Sista ansökningsdag är den 18 mars 2013.

Bidragfördelningen kommer under 2013 följa samma linjer som de senaste åren, vilket innebär att några större projekt kommer att kunna prioriteras, samtidigt som

ARBETSLIVSMUSEIBIDRAG forts

vi sätter stort värde på bredden bland arbetslivsmuseerna – inget projekt är för litet!

Vem kan söka bidrag?

Med arbetslivsmuseum menas sådan verksamhet som har till syfte att bevara och gestalta en arbetsplats kulturhistoriska värden. Det kan vara arbetsplatser både inom privat och offentlig sektor. Museijärnvägar, fartyg och flygplan/helikoptrar kan också räknas till arbetslivsmuseer.

Museets verksamhet ska kunna relateras till industrisamhällets kulturarv för att kunna få del av bidraget. Arbetslivsmuseer drivs ofta ideellt och är etablerade i sitt kulturhistoriska sammanhang. Verksamheten ska antingen vara eller avses att bli tillgänglig för allmänheten.

Organisationen/föreningen bör vara stabil med dokumenterad verksamhet. Inte bara ideella föreningar, utan även företag och stiftelser kan komma i fråga för bidrag, liksom i viss mån väl förankrad experimentverksamhet eller nya initiativ.

För vad kan man söka bidrag?

Bidrag ges till särskilda insatser inom följande områden, t ex:

Vård av materiellt kulturarv:

- Bevarande och vård av föremål och utrustning
- Komplettering av utrustning och föremål

Publik verksamhet:

- Utställningar
- Pedagogisk verksamhet
- Trycksaker

Säkerhetsbefrämjande åtgärder:

- Säkerhetsbefrämjande åtgärder både för besökare och aktiva på arbetslivsmuseerna

Kunskapsuppbbyggnad:

- Dokumentation, katalogisering, arkivvård
- Intervjuundersökningar
- Kunskapsöverföring

Nätverk och erfarenhetsutbyte:

- Nätverksbygge och samarbete mellan arbetslivsmuseer

Projektbidrag för särskilda ändamål

Bidrag utgår som projektbidrag för särskilda ändamål, inte som kontinuerliga verksamhets- eller driftsbidrag. Bidrag ges inte till insatser som kan komma ifråga för bidrag inom kulturmiljövårdens övriga anslagsmedel, såsom byggnadsvårdsmedel. Vi ser gärna projekt som genererar kunskap eller metoder som kan utnyttjas av andra arbetslivsmuseer.

Ansök så här:

Ansökningsblankett finns att ladda ner som pdf-fil och word-dokument. Blanketten kan också rekvireras från Riksantikvarieämbetet. Alla uppgifter ska fyllas i på blanketten.

- *Ansökningsblankett Bidrag till arbetslivsmuseer 2013, pdf*
- *Ansökningsblankett Bidrag till arbetslivsmuseer 2013, word*

Ansökan kan skickas in via e-post till arbetsliv@raa.se. Skicka gärna med bilagor som ger ytterligare information. Observera att ett exemplar av blanketten måste skrivas ut och undertecknas av firmatecknare hos den sökande och skickas till Riksantikvarieämbetet per post för att myndigheten ska kunna behandla ansökan.

För dig som inte skickar ansökan via e-post ska ansökan skickas i ett original och tre kopior till Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm.

Kontakt: Ove Bengtsson, Samhällsavdelningen, 08-51 91 80 26

När får man besked?

Vid fördelning av bidragen samråder Riksantikvarieämbetet med Statens kulturråd och vid behov med Riksarkivet, Arbetets museum, Nordiska museet, Statens maritima museer, Statens försvarshistoriska museer, Trafikverkets museer och Tekniska museet. **Beslut om bidrag fattas i maj.** Medlen betalas ut i förskott efter rekvisition. (*Mejl fr ArbetSam 2013-02-12*)

RAÄ CENTRALORGANISATIONSSMINARIUM

Minnesanteckningar och utvärdering – seminarium med ideella organisationer inom kulturmiljöområdet, den 26 oktober 2012

Den 26 oktober arrangerade Samhällsavdelningen ett seminarium för de organisationer som tar emot Riksantikvarieämbetets bidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet. Seminariet syftade till att inspirera och verka för kunskapsutbyte mellan organisationerna, samt ge Riksantikvarieämbetet ökad kunskap om organisationernas arbete och förutsättningar.

Seminariet är även ett led i Riksantikvarieämbetets strategiarbete avseende ideella organisationer och den extra miljon som tilldelades Riksantikvarieämbetet inför budgetår 2012. Bidraget på totalt 4,5 miljoner fördelades år 2012 till 16 organisationer.

Denna typ av seminarium för de organisationer som tar emot bidraget var det första i sitt slag arrangerat av Riksantikvarieämbetet. Slutsatser och reflektioner från dagen, både utifrån organisationernas utvärderingar samt från medarbetarna på Riksantikvarieämbetet är

RAÄ CENTRALORGANISATIONS... forts

viktiga i det fortsatta arbetet med det civila samhället, bidraget till ideella organisationer och inför eventuella liknande seminarier med ideella organisationer.

Helga Janse, Eva Waldén Selin och Kristin Lindgren har varit involverade i planeringen av seminariet. Per-Magnus Nilsson var dagens moderator.

Deltagande

Stort intresse för seminariet då nästan alla organisationer deltog med flera representanter. På seminariet deltog 27 personer från 15 olika organisationer (av 16 organisationer som tar emot bidraget år 2012). Från Riksantikvarieämbetet deltog nio personer från Samhälls-avdelningen, S-ledning och Verkssekreteriatet.

Närvarande organisationer:

- Arbetslivsmuseernas samarbetsråd (Arbetsam)
- Europa Nostra - Sverige
- Föreningen Sveriges Fäbodbrukare
- ICOMOS Sweden
- Kulturarv utan Gränser (KuG)
- Nordiska Kulturlandskapsförbundet
- Svenska IALE
- Sveriges Segelfartygsförening
- Svenska Byggnadsvårdsföreningen
- Sveriges Hembygdsförbund
- Föreningen Pilgrim
- Svenska Industriminnesföreningen
- Järnvägshistoriska Riksförbundet
- Sveriges Ångbåtsförening
- Museibanornas Riksorganisation

Föreningen Sveriges Fornvårdare hade inte möjlighet att delta under dagen.

De olika organisationerna som tar emot bidraget har skilda verksamheter och organisation. Några organisationer fungerar som riksorganisation eller paraplyorganisation för mindre organisationer. Några av organisationerna är expertorganisationer där medlemmarna är yrkesverksamma eller fungerar som en kontaktpunkt mellan forskare och praktiker. Flertalet av organisationerna är öppna för den intresserade allmänheten.

Sammanfattning av dagen

Förmiddag

Dagen inleddes med att moderator Per-Magnus Nilsson hälsade alla välkomna och presenterade syftet med dagens seminarium, programmet och praktiska frågor. Detta följdes av en kort presentationsrunda där alla närvarande presenterade sig med namn och var de kom ifrån för organisation alt. avdelning på Riksantikvarieämbetet.

Presentationer av organisationerna

Alla organisationer fick möjlighet att i alfabetisk ordning presentera sina verksamheter à fyra minuter. Presentationerna gav en bild av bredden av organisationernas arbete och var viktiga för att visa på organisationernas funktion och arbete inom kulturmiljöområdet.

Spårburen 1/13

Flera deltagare betonade vikten av de ideella insatserna i samband med presentationerna. En annan kommentar var att det krävs en byråkratisering för att kunna hantera statligt stöd, och att det inte finns samordning mellan de statliga myndigheterna. Flera av organisationerna vänder sig till bland annat barn och unga och många arbetar internationellt och/eller har internationella kontakter. Av presentationerna framgick att organisationerna använder bidraget till arvoden, hemsidor, möten, resor, trycksaker, tidskrifter m m. Några av organisationerna fungerar som remissinstanser i statliga utredningar.

Kulturarvslyftet

Innan lunch informerade Charlotte Hamilton om Kulturarvslyftet och olika projekt inom detta som har involverat det civila samhället.

Eftermiddag

Kristin Lindgren presenterade utgångspunkterna i arbetet med en strategi för det civila samhället. Den första delen av arbetet har fokuserat på bidraget och den interna hanteringen, t ex syftet, principerna och hur information om bidraget kan göras mer synlig. Utgångspunkter i arbetet har varit regeringens proposition *En politik för det civila samhället*, Ungdomsstyrelsens arbete med området civila samhället och jämförbara bidrag, det ökade bidraget från Riksantikvarieämbetet till ideella organisationer och i samband med det regeringens uppmaning att nå ut till fler organisationer.

I detta strategiarbete har också Helga Janses telefonintervjuer med organisationerna varit relevanta. Helga Janse presenterade delar av resultatet och en sammanställning av organisationernas svar. Flera organisationer hade i intervjuerna uppgett vikten av det långsiktiga stödet, samtidigt som projektstöd är efterfrågat. Ett projektstöd bör inte införas så att det påverkar dagens organisationsstöd, ansåg många organisationer. Organisationerna efterfrågar också mer kontakter med Riksantikvarieämbetet och seminarium eller sammankomster.

Presentationerna åtföljdes av ett antal frågor, bland annat kring samverkan mellan myndigheter som delar ut stöd till civila samhällets organisationer, olika myndigheters styrning av ideella organisationers verksamheter, om nya principer kommer att gå ut på remiss till organisationerna, statistik om det civila samhället och kulturarvsarbete, en redovisning av samtliga frågor om intervjuerna med organisationerna.

Sammanfattning tematiska diskussioner

Deltagarna delades in i fyra grupper inom vilka tre stycken teman med underfrågor skulle diskuteras. Cirka två tjänstemän från Riksantikvarieämbetet deltog i varje grupp. Nedan presenteras utdrag ur samtliga grupper diskussioner utan att namnge någon deltagare eller grupp. Återgivningen syftar inte till att vara heltäckande eller ordagrann och den bygger inte på citat, utan på medarbetarna på Riksantikvarieämbetets anteckningar och tolkning av diskussionerna.

RAÄ CENTRALORGANISATIONS... forts

1. Tema Civila samhällets organisationer som en oberoende drivkraft

- Balansen mellan stöd och styrning för ett oberoende civilsamhälle.
- Hur tas det civila samhällets organisationer tillvara som experter/opinionsbildare?

I diskussionerna framkom att det är principiellt viktigt att samhället underlättar för civilsamhället att verka. Det bör finnas en bas som är en ickestyrd plats för olika typer av ideella organisationer, utan styrning. Ideella organisationers roll är att vara den obekväma, väcka frågor, men konstruktivt. Ingen vill ha styrning, men viktigt med vissa riktlinjer.

En annan åsikt som uttrycktes var att organisationerna upprätthåller en expertkunskap inom olika områden. Oavsett kunskap kan inte organisationerna ta på sig ämbetsmannaansvaret. Riksantikvarieämbetet bör ha en nära samtalskontakt.

I en grupp såg man inga ideologiska hinder (snarare tvärt om). Det måste gå att hitta en balans mellan myndighetens uppdrag och tillvara ta de ideella organisationernas erfarenheter och kunskaper. Det gäller också att upprätthålla det roliga och inte detaljreglera för mycket. Principer – inte detaljstyrning! Problemet är inte att ta emot pengar, problemet är att få dem, enligt deltagare.

Ett sätt att styra är ju hur ansökningarna ska se ut, det sker naturligtvis en anpassning när man söker pengar, tyckte en deltagare. Det är därför viktigt hur villkoren skrivs.

En diskussion handlande om att Riksantikvarieämbetet skulle kunna tillvarata den kunskapsuppbyggnad som sker inom organisationerna, t ex demokratiseringsprocesserna på Balkan. Många lokala föreningar har lokalt genomslag i t ex lokalpressen, men det är svårare på riksplanet. Anslagen från myndigheten ger legitimitet bland opinionsbildare, i samband med remissyttranden och liknande.

2. Tillgänglighet för alla

- Vad innebär tillgänglighet för er organisations arbete?
- Kan information riktad till den breda allmänheten vara lättförståelig samtidigt som problematiserande?
- Hur kan organisationer arbeta för att nå ut till nya målgrupper, i egenskap av både medlemmar och besökare?

I en grupp blev det främst en diskussion om funktionshinder, men begreppet vidgades så att även frågor som bidragets möjlighet till bra information via webb och annan information diskuterades. Även organisationernas möjlighet att via kansliet vara tillgänglig för information till medlemmarna lyftes. Även den civila sektorn möjligheter för social utveckling etc. nämndes.

Flera organisationer tillgängliggör sitt arbete genom skrifter, seminarier och hemsidor, skyltar med en förklarande ordlista gör organisationerna tillgängliga.

Organisationerna efterlyser hjälp av officiella museer med att få ut broschyrer från mindre museer. Det är inte alltid så lätt att vara lättförståelig i en kontakt. Ett önskemål var att staten kan underlätta/lära ut hur organisationerna gör detta.

3. Berättelser och historieskrivning

- Vilka perspektiv har er organisation på vems eller vilkas berättelser (föreställningar och värderingar) som förmedlas, återskapas och ges utrymme inom organisationen och det kulturarvsarbete som organisationen bedriver?
- Vilket ansvar har er organisation och det civila samhället i detta arbete, som kan beskrivas som en historieskrivningsprocess?
- Hur reflekterar och påverkar organisationens uppbyggnad de berättelser som förmedlas och återskapas?

Under diskussionerna framkom en önskan från organisationerna att myndigheten ska ta ett större ansvar. Riksantikvarieämbetet ansågs vara en länk och skulle kunna fungera samordnande och en roll för att upprätthålla en viktig diskussion. I diskussionen framkom önskemål om att Riksantikvarieämbetet skulle kunna bidra med statistik och undersökningar som kan stärka organisationernas arbete.

I en grupp var alla var överens om ansvaret för historieskrivningen, som delas av alla. Vissa av organisationerna framhåller det utpräglade underifrånperspektiv som kommer till uttryck genom organisationen. Det kan handla om att ge historiskt erkännande, lyfta de lokala historierna, man certifierar medeltida historia, gemensamt för allt är de alla spelar roll i det stora sammanhanget, även globalt. Olika berättelser som berättas beroende på verksamhet (landskap eller byggnader, mat, musik, traditioner o.s.v.) Mycket beroende på organisationens mål och riktning. Bidraget kan bidra till ökad öppenhet i organisationerna (som en form av indirekt styrning).

Parallella workshops

A) Internationellt arbete och samverkan

Exempel från Kulturarv utan Gränser och Europa Nostra

Kulturarv utan gränser inledde med att berätta om sitt arbete på Balkan. Margareta Husén berättade om några av de projekt och verksamheter organisationen arbetat med, och som handlar om demokratifrämjande, kompetutveckling, och upprättandet av nätverk. Bland annat presenterades restaureringsprojekt samt arbetet med ett regionalt museinätverk. Även Europa Nostra berättade om sitt internationella och även nationellt arbete. Carl von Essen berättade om organisationens verksamhet och olika projekt där Europa Nostra medverkat och påverkat. Projekt/aktioner som nämndes var bland annat kampanjen mot dammbygget i Alliano samt skri-

RAÄ CENTRALORGANISATIONS... forts

velser angående planerna kring Stockholms stadsbibliotek.

En fråga kom upp var hur en organisation kan etablera sig i ett nytt land. Den efterföljande diskussionen kom att röra olika aspekter av etableringen i nya länder. Finansiering benämndes som en flaskhals. Bland annat påpekades att då finansiering ofta söks för specifika projekt så kan det vara kämpigt. Diskussionen rörde också vägar in i ett nytt land, där det civila samhället nämnades som en ingång.

Samtalet kom sedan in på skillnader i förutsättningar för de olika närvarande organisationerna. Resurser till att göra översättningar var en faktor som kom upp vilket ledde samtalet vidare till vikten av att ha ett sekretariat.

B) Hållbarhetsfrågor och ideellt kulturarvsarbete

Exempel från Arbetsam och Svenska Byggnadsvårdsföreningen

Arbetsams presentation utgick ifrån deras projekt *Hållbara museer* för 2013 och framåt och Torsten Nilsson berättade om hur organisationen, utifrån tre M: Människor, Miljö och Museiföremålen, har tagit fram ett program som syftar mot mer hållbara arbetslivsmuseer. Människors engagemang är centralt i detta arbete. Miljöerna ska vara en utgångspunkt för att prata om miljöförstöring kring dessa platser och hur miljöerna brukas energieffektivt. Många fuktiga miljöer med fortgående igenväxning. Dessutom finns det en problematik med transporter med 10 000 000 besökare varje år – vad kan rörelsen göra för att arbeta med transportekonomin? Museiföremålen mår bäst av att (försiktigt) brukas av människor. Planen är att vårda genom försiktigt brukande. För detta krävs kunskap. Kunskap som måste byggas och traderas.

Stephan Fickler, Svenska Byggnadsvårdsföreningen berättade om Energiboken som gavs ut år 2011/12. År 2010 tog organisationen kontakt med Energimyndigheten efter det att organisationen sett ett allt större behov av och efterfrågan efter information om hur ”vanliga husägare” kan utföra energiåtgärder och samtidigt bevara. Detta önskade organisationen en ändring på. Boken ger stöd i hur husägare bättre kan bevara kulturhistoriska värden och samtidigt minska det ekologiska fotavtrycket. I detta är hantverkskunskap och kännedom om äldre metoder viktiga att lyfta fram, enligt Svenska Byggnadsvårdsföreningen. Uppgiften ligger i att förmedla och sprida kunskaper. Det grundläggande är att den äldre bebyggelsen inte är energislukande och främst den oskyddade bebyggelsen. Det finns många åtgärder som kan förbättra kulturmiljövärden, teknisk funktion och de ekonomiska värdena. Hållbarhet och byggnadsvård går hand i hand och arbetet är en resurs för ett hållbart samhälle. Svenska byggnadsvårdsföreningen Det finns statistiska samband och rapporter, men samtidigt en svårighet att nå ut som ideell organisation.

Efter presentationerna följde en diskussion kring hur kunskaper om äldre tillverknings- och hantverksmetoder är viktiga i dagens hållbarhetsarbete. Flera organisationer upplevde att dessa kunskaper inte togs tillvara, i synnerhet från de med ett landskapsperspektiv och de med kunskaper om historiskt bruk av mark och skog. Här kom vikten av att nå ut med sin information och att kunna förmedla sina kunskaper fram, och till vem, när och hur. Diskussionen berörde även det civila samhällets styrka i att kunna identifiera frågor som inte myndigheter eller företag alltid har möjlighet att driva eller kännedom om, utifrån Svenska Byggnadsvårdsföreningens initiativ till Energiboken.

C) Paraplyorganisationer och deras medlemmar

Järnvägshistoriska Riksförbundet presentation utgick från deras egen verksamhet och hur de arbetar som paraplyorganisation. De når sina medlemmar genom nyhetsbrev, mejllistor, medlemsmöten och branschmöten. Genom aktiviteter som Tågsläpp, Tågsommar, Hjulmarknad. Almedalsveckan har blivit allt viktigare i kommunikationen med politiker.

Hembygdsförbundet pratade om sin organisation som en riksorganisation inte en paraplyorganisation. Begreppet paraplyorganisation är inte självklart. Hembygdsförbundet är en riksorganisation och fungerar som en samlande rörelse. Det började med det lokala med behov av regional samordning. Det finns en gemensam värdegrund för hela rörelsen, och de arbetar med något som är gemensamt. Riksorganisationen sätter agendan för vad som behöver lyftas, besöker regionala förbund som i sin tur har sina möten. Det finns 26 regionala förbund. För en plattform och metoder, tar de hjälp av studieförbunden. SHF kan inte förväntas sitta inne med all sakkunskap, utan arbetar strategiskt med att stödja processer lokalt och regionalt. SHF:s uppgift blir att skapa en plattform, genom ex sociala medier och en medlemstidning.

Övriga kommentarer

- Det behövs nationella organisationer som samlar alla.
- Vikten av att uppträda gemensamt i enskilda frågor och att samordna när det finns gemensamma intressen.
- Civilsamhället ska inte behöva anpassa sig för att möta myndigheter.

Sammanställning av organisationernas utvärderingar

På seminariet deltog 27 personer från 15 ideella organisationer. 17 utvärderingar har lämnats in efter seminariet., varav en har skickats in digitalt.

Vad tyckte du var bra?

Samtliga svarade att de var positiva till dagen.

- Träffa andra organisationer (elva st)
- Träffa personalen på RAÄ (sex st)
- Bra att RAÄ tog initiativ till dagen (två st).
- Bra sammanfattningar av gruppledarna.
- Upplägget ok.
- Samlingen som sådan.

RAÄ CENTRALORGANISATIONS... forts

- Att ha en dialog.
- Mycket intressant att se och höra bredden bland de andra organisationerna som deltog.
- Bra med uppdaterad information från RAÄ.
- Lära känna RAÄ.s arbete och utvecklingsarbete
- Trevligt med frukt och luncharrangemang.
- Att RAÄ tar oss på allvar.
- De andra organisationernas presentationer.
- Diskutera gemensamma frågor ”öga mot öga”.
- Det finns stora möjligheter till samverkan och delaktighet.
- Alla kom tilltals.
- Nya idéer kom till.
- Bra lett möte.
- Bra ramar hur mötet var upplagt.
- Intressanta inblickar.
- Bra att upptäcka bredden inom kulturmiljöområdet.
- Intressant och givande workshop.
- Eldsjälar med oerhört diversifierade intressen.
- Önskar att man hade en sån träff en gång om året.

Vad tyckte du var mindre bra?

Några tyckte de tematiska frågorna var för många och lite för svåra. Svårt att hinna med allt.

- Lägg inte mötet på en fredag, det är dyrare för oss som ska åka tåg.
- I de tematiska diskussionerna var det lite luddigt och otydligt formulerat och de olika organisationerna hade olika förutsättningar.
- Lite kort med tid för fördjupade diskussioner.
- Lång tid – stor del av dagen till organisationspresentationer, kunde ha effektiviserats.
- Tidsbrist på slutet.
- Ville veta mer från intervjuunderökningen.
- Skulle gärna ha hört mer från RAÄ – Vad vill ni?
- På sikt kan kanske organisationerna ordnas in i tematiska undergrupper.
- Workshopen gav insikt i hur olika förutsättningar vi har. (Jag fick en känsla av att vara på månen).
- Lite spretigt i diskussionen, svår sammanfattat.
- Alltför många frågor, dåligt med tid.
- Workshopen var nästan bara redovisning.
- Att presentationstiden inte respekterades av alla och inte stoppades av arrangörerna. Det är angeläget att tider hålls så att tillfälle till samtal och diskussion kan bli längre.

Saknade du något?

- Ev. ett studiebesök hos någon förening.
- Exempel på hur de tilldelade medlen i föreningarna har använts.
- Kanske lite mer tid för nätverkande kontakter.
- Handledning i att söka pengar.
- Idéuppslag – mycket erfarenhet med svårt att se framtiden.
- Utförligare redovisning av enkäten, även skillnaden och variationen.

- Tydligare presentation av RAÄ.s mål i arbetet med det civila samhället.
- Kartläggning diskussion av vilka som inte var med (d v s de som inte får bidrag idag).
- RAÄs syn och tankar kring bidraget utan att vara styrande.

Vad skulle du vilka diskutera vid framtida liknande seminarier?

- Viktigt att uttrycka erfarenheter.
- Mer specifika frågor och mindre av långgrandiga presentationer (som var bra denna gång).
- Erfarenhetsutbyte kring vissa teman med mer tid för diskussioner.
- Hur utvärderingarna av ansökningarna görs samt vilka kriterier som används.
- Mer om bevarandet av det svenska kulturarvet, både stort och smått.
- Djupare diskussioner kring kulturarvets bevarande, förutsättningar och möjligheter.
- Delaktighet även från politikernivå.
- Mera samverkan mellan organisationer med samma inriktning.
- Överförande av utdöende hantverkskunskaper.
- Mer kunskap om de olika organisationerna.
- Eventuellt projektstöd, vilka typer av projekt kan få stöd?
- Praktiska frågor ang. kontakter med RAÄ.
- Finansiering. Finansiella lösningar.
- Problemlösningar med hållbarhetsperspektiv.
- Värderingsfrågor.
- Samordningsmöjligheten
- Samhällsutveckling och ”det civila samhället”.
- Internationella jämförelser.
- Samarbete mellan organisationerna och RAÄ.
- Få tips om hur vi kan nå ut till allmänheten.
- Nätverksskapande till det politisk-, beslutsfattande samhället.

Övriga synpunkter

- Generöst, öppet och inbjudande.
- Tack!
- Ser framemot nästa träff.
- Kanske ett två dagars seminarium då man också får en kväll för ”informella kontakter”.
- Kulturmiljö är ett brett begrepp, vilket är kul att se.
- Intressant att diskutera samarbete mellan olika organisationer.
- Hänsynstagande till att vi är olika och har olika problem.
- Deltagande från det politiska området.
- Alla bidragstagare borde ligga uppräknade på RAÄ.s hemsida.
- Vissa personer tog lite för mycket tid.

RAÄ CENTRALORGANISATIONS... forts

Reflektioner

Som ett första seminarium för de ideella organisationer som tar emot Riksantikvarieämbetets bidrag var dagen lyckad och uppskattad, både utifrån organisationernas utvärderingar och utifrån medarbetarna på myndighetens intryck. Den kunskap som inhämtas från organisationerna är viktig för myndighetens fortsatta arbete. Vikten av ett brett engagemang inom många olika frågor inom kulturarvsarbetet blir synliggjort. Hur ideella krafter tar initiativ och driver kulturarvsarbete framåt är inspirerande och visar på relevansen för myndigheten att ha kännedom om organisationernas arbete, och är samtidigt en morot till att ge möjligheter till fler organisationer att erhålla bidrag och genom detta ytterligare stärka det civila samhällets arbete. Sammantaget visade seminariet på vikten av den här typen av möten från båda parter. (RAÄ PM Dnr 339-3725-2012 2012-12-20, Helga Janse, Kristin Lindgren och Eva Waldén Selin)